

Estetika - pojem v moderním pojetí poprvé použil Baumgarten

- vyšel z trad. pojetí mezi *noesis* = intelektuální myšlení a *aisthésis* = senzibilita, smyslové poznání
- aisthésis chápal jako skutečné poznání
- založil disciplínu které zkoumala logiku různých druhů smyslového poznání, vč. teorie krásna a umění, produkce, recepce a hodnocení estetických jevů
- recipročně ale vznikl problém s vymezením - recepci estetických jevů nelze omezit pouze na smysly > co s city, myšlením? etc. (<=> rozšíření znamená popření pojmu e.)
- pak by to mohla být věda o e. zkušenosti > zkušenost recipienta x co potom s uměleckou tvorbou >> nabízí se *filosofie umění?*

- *filosofie umění* = věda o umění jako celku (tj. produkce, recepce díla, zkušenost, souzení, hodnoty), ale vzniká *problém*, že by se zájem o krásu v díle potlačoval ve prospěch pravdy, která se dílem manifestuje (to za první...)
- ztratila by se ze zřetele krása přírodní (mimoumělecká), v jednání, zvycích, technice etc. (to za druhé...)
- další návrh > *filosofie krásna* (Schelling, Hegel) > problém je zakládat umění na kategorii krásna (co pak s pojmy tragické, vznešené, ošklivé, komické etc.)
- další vývoj v 19. stol. vedl k *omezení pojmu krásna* na jednu z více kategorií e. diskurzu $\Leftrightarrow$ vedlo to k zavedení e. jakožto vědy o / filosofii *estetičn(u)a*, nikoli vědy o kráse jak byla někdy chápána ve spojitosti s antickou/středověkým myšlením = zkoumají se pojmy v jejich relačních strukturách

- metodicky vychází e. převážně z filosofie tzn. na jedné straně spekulativní teoretické promýšlení a empirický psychologický výzkum (*teorie vkusu*) =
tzv. **e. shora / e. zdola** = 19. stol. spor mezi deduktivním metodou z nejvyšších principů (uzavřená teorie) a tvorbou zobecňujících hypotéz v otevřené teorii (induktivní přístup ze zkušenosti)
- jádrem sporu > hodnotící soud =
deduktivní e. > hodn. soud = normativní stanovisko
empirické teorie = pouze deskriptivní přístup bez ohledu na kritéria pro zkoumání předmětu
- z toho se rozvinul systém obecné e. a aplikované e.
(tj. vznikly specializované směry e. literární, filmová, fotografie etc.)

- ve 20. stl. pokračují diskuze nad předmětem e., metodicky stále nejednotná x tendence k mimoumělecké estetice a obecnou uměnovědu, estetice jako nadřazený pojem, pak lze e. definovat jako vědu o veškerých e. jevech, přírodních i kulturních, uměleckých i mimoum., subj./obj.

Estetice = smyslové vnímání, pocíování

> zahrnuje v širším smyslu vše smyslově vnímatelné

> to co vnímám, resp. ind. zkušenost spojenou s potěšením

> to co je při vnímání nebo v představě spojeno s nezaujatou libostí

x libost není obecná (viz např. ošklivost) > jde jen o kategorii

> u Kanta zalíbení spjaté s pozorováním = kontemplace nelze spojit s běžným vnímáním x jde o zalíbení spjaté s urč. postoji umožňujícím chápat předměty jako čisté jevy vnímání pro jejichž osvětlení se přijímá předvědomá harmonie mezi způsobem vnímání a formou předmětu nerozpornou harmonií mezi vnímajícím subjektem a vnímaným objektem se e. objekt vyčleňuje ze souvislosti s jinými objekty, upoutává pozornost a aktivizuje vnímání a orientuje jej na vlastnosti objektu, který čistě o sobě uspokojuje očekávání.